YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
12 päivänä lokakuuta 1995 *

Asiassa C-85/94,

jonka Hof van Beroep te Brussel on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Groupement des producteurs, importateurs et agents généraux d'eaux minérales étrangères, VZW (Piageme) ym.

vastaan

Peeters NV,

ennakkoratkaisun EY:n perustamissopimuksen 30, 128 ja 129 a artiklan sekä kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 18 päivänä joulukuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 79/112/ETY (EYVL 1979 L 33, s. 1) 14 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja D. A. O. Edward (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, P. Jann ja L. Sevón,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: G. Cosmas,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— pääasian kantajat, edustajanaan asianajajat Guy Horsmans ja Aloïs Puts, Bryssel,

— Peeters NV (aikaisemmin BVBA Peeters), edustajanaan asianajaja Luc Dehond, Leuven,

— Belgian hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön toimistopäällikkö Jan Devadder,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö Catherine de Salins ja saman osaston ulkoasiainsihteeri Philippe Martinet,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja Hendrik van Lier,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan kantajien, Peeters NV:n, edustajanaan asianajaja J. Danckaerts, Leuven; Belgian hallituksen, Kreikan hallituksen, asiamiehinään valtion oikeudellisen neuvoston apulaislainsäädäntöneuvos Michail Apessos ja apulaisulkoministerin

neuvonantaja Anna Rokofyllo, ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, asiamiehenään barrister Mark Shaw, esittämät suulliset huomautukset 6 päivänä huhtikuuta 1995 pidetyssä suullisessa käsittelyssä,

kuultuaan julkisasiamiehen 15.6.1995 pidetyssä käsittelyssä esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Hof van Beroep te Brussel on esittänyt 24.2.1994 tekemällään päätöksellä yhteisöjen tuomioistuimelle EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä EY:n perustamissopimuksen 30, 128 ja 129 a artiklan sekä kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 18 päivänä joulukuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 79/112/ETY (EYVL 1979 L 33, s. 1, jäljempänä direktiivi) 14 artiklan tulkinnasta.

2 Nämä ennakkoratkaisukysymykset on esitetty riita-asiassa, jossa kantajina ovat Groupement des producteurs, importateurs et agents généraux d'eaux minérales étrangères (Piageme), Société générale des grandes sources d'eaux minérales françaises (SGGSEMF) sekä yhtiöt Évian, Apollinaris ja Vittel (jäljempänä kantajat) ja vastaajana Peeters (jäljempänä vastaaja).

3 Kantajat tuovat Belgiaan ja jakelevat siellä useita ranskalaisia ja saksalaisia kivennäisvesiä. Ne väittävät, että vastaaja, joka myy näitä kivennäisvesiä flaaminkielisellä kielialueella, toimii vastoin Belgian lainsäädäntöä, koska sen myymissä kivennäisvesipulloissa pakkausmerkinnät on tehty joko ranskaksi tai saksaksi, vaikka

13.11.1986 annetun Belgian kuninkaallisen asetuksen (arrêté royal) mukaan tällä alueella merkinnät on tehtävä hollanniksi.

4 Kyseisen 13.11.1986 annetun kuninkaallisen asetuksen 11 pykälässä, joka on korvannut 2.10.1980 annetun kuninkaallisen asetuksen 10 pykälän sanamuodoltaan samanlaisen säännöksen, säädetään seuraavasti:

"Tämän asetuksen 2 pykälässä ja erityissäännöksissä säädetyt maininnat on tehtävä vähintäänkin sen kielialueen kielellä tai kielillä, jolla elintarvikkeet saatetaan myyntiin."

5 Koska kantajat katsoivat oikeuksiaan loukatun, ne haastoivat vastaajan Rechtbank van koophandel te Leuveniin (Belgia), jotta se määräisi välitoimia koskevassa menettelyssä vastaajan keskeyttämään sakon uhalla kyseisten tuotteiden myynnin.

6 Vastaaja on väittänyt, että 13.11.1986 annetun kuninkaallisen asetuksen 11 pykälä on ristiriidassa yhteisön oikeuden ja erityisesti ETY:n perustamissopimuksen 30 artiklan ja direktiivin 14 artiklan kanssa.

7 Direktiivin 1 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Tässä direktiivissä tarkoitetaan

a) 'merkinnällä' elintarvikkeeseen liittyvää mainintaa, tietoa, tavaramerkkiä, kaupallista merkkiä, kuvaa tai tunnusta, joka on tehty mihin tahansa kyseistä

elintarviketta seuraavaan tai siihen viittaavaan pakkaukseen, asiakirjaan, tiedotteeseen, etikettiin, renkaaseen tai kaulukseen;

...»

8 Direktiivin 3 artiklassa säädetään tietyistä pakollisista merkinnöistä, joita ovat lähinnä seuraavat:

— myyntinimitys;

— luettelo ainesosista;

— sisällyksen määrä (valmiiksi pakatuista elintarvikkeista);

— vähimmäissäilyvyyspäivämäärä;

— erityiset säilytys- ja käyttöolosuhteet;

— valmistajan, pakkaajan tai yhteisöön sijoittautuneen myyjän nimi tai toiminimi ja osoite;

— tiedot alkuperästä tai elintarvikkeen lähtöpaikasta, jos sen ilmoittamatta jättäminen saattaisi johtaa kuluttajaa harhaan elintarvikkeiden alkuperästä; ja

— käyttöohje, jos elintarvikkeen tarkoituksenmukainen käyttö ilman sitä on mahdotonta.

9 Direktiivin 14 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on oltava säätämättä tarkempia vaatimuksia tavasta, jolla 3 artiklassa ja 4 artiklan 2 kohdassa säädetyt tiedot on ilmoitettava, kuin siitä 3—11 artiklassa jo säädetään.

Jäsenvaltioiden on kuitenkin varmistuttava siitä, että elintarvikkeen myynti niiden alueella on kiellettyä, jos 3 artiklassa ja 4 artiklan 2 kohdassa säädettyjä tietoja ei ole ilmoitettu kielellä, jota ostaja helposti ymmärtää, jollei muihin toimenpiteisiin ole ryhdytty ostajan tiedonsaannin varmistamiseksi. Tämä säännös ei estä ilmoittamasta edellä tarkoitettuja tietoja usealla kielellä."

10 Rechtbank van koophandel te Leuven lykkäsi asian käsittelyä esittääkseen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko 2.10.1980 annetun kuninkaallisen asetuksen 10 pykälä eli nykyään 13.11.1986 annetun kuninkaallisen asetuksen 11 pykälä ristiriidassa ETY:n perustamissopimuksen 30 artiklan ja 18.12.1978 annetun direktiivin 79/112/ETY 14 artiklan kanssa?"

11 Yhteisöjen tuomioistuin totesi 18.6.1991 asiassa Piageme ym. antamassaan tuomiossa (asia C-369/89, Kok. 1991, s. I-2971), että sellainen kansallinen lainsäädäntö, jossa velvoitetaan käyttämään yksinomaan tiettyä kieltä elintarvikkeiden merkinnöissä antamatta mahdollisuutta käyttää muuta sellaista kieltä, jota ostajat

helposti ymmärtävät, tai ryhtyä muihin toimenpiteisiin ostajan tiedonsaannin varmistamiseksi, on ristiriidassa ETY:n perustamissopimuksen 30 artiklan ja direktiivin 14 artiklan kanssa.

12 Käsitellessään kantajien tekemää valitusta Hof van Beroep te Brussel on lykännyt asian käsittelyä ja esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Kun otetaan erityisesti huomioon ETY:n perustamissopimuksen 128 ja 129 a artikla, sellaisena kuin ne ovat muutettuina Euroopan unionista tehdyllä sopimuksella, onko ETY:n perustamissopimuksen 30 artiklan ja direktiivin 79/112/ETY 14 artiklan vastaista se, että jäsenvaltio velvoittaa käyttämään tuotteissa sen alueen valtakieltä, jossa tuotetta myydään, kieltämättä kuitenkaan jonkin muun kielen samanaikaista käyttämistä, kun otetaan huomioon kyseisessä direktiivin artiklassa säädetty velvollisuus käyttää kieltä, jota ostajat helposti ymmärtävät?

2) Pitääkö sen arvioimiseksi, onko merkintöihin sisältyvä tietty maininta tehty direktiivin 14 artiklan mukaisesti kielellä, jota 'ostaja helposti ymmärtää', ottaa huomioon ainoastaan kaikki ne maininnat kokonaisuutena, jotka sisältyvät alkuperäiseen pakkaukseen, vai voidaanko tämän arvioimiseksi ottaa huomioon myös tiettyjä muita seikkoja, kuten esimerkiksi tuotteen jakelualueen laajuus tai mittavat tiedotuskampanjat, joiden perusteella on pääteltävä, että kuluttajat voivat tuntea kyseiset tuotteet?

3) Onko edellä mainitun direktiivin 14 artiklassa mainitut, ostajan tiedonsaannin varmistamiseksi tehdyt 'muut toimenpiteet' ymmärrettävä niin, että käsitteenä

tällaiset toimenpiteet voivat koskea ja niiden on koskettava ainoastaan niiden tietojen ymmärrettävyyttä, jotka sisältyvät tuotteen pakkausmerkintöihin, vai voidaanko näillä toimenpiteillä tarkoittaa myös tuotteen myyntiin liittyviä seikkoja kokonaisuutena, olettaen että direktiivin 79/112/ETY 3 artiklassa ja 4 artiklan 2 kohdassa säädetyt tiedot mainitaan tavalla, jota kuluttaja helposti ymmärtää?"

13 Kansallinen tuomioistuin on todennut ennakkoratkaisua koskevassa pyynnössään erityisesti, että riidanalaisen kuninkaallisen asetuksen 11 pykälässä ei ole mitään säännöstä, jolla kiellettäisiin muun helposti ymmärrettävän kielen käyttäminen, vaan kyseisessä pykälässä säädetään ainoastaan, että säädetyt maininnat on tehtävä vähintäänkin sen kielialueen kielellä tai kielillä, jolla elintarvikkeita markkinoidaan. Vaikka kulloisenkin kielialueen kielen käyttäminen on siten pakollista, kuninkaallisen asetuksen mukaan tämän kielen lisäksi voidaan käyttää samanaikaisesti muita kieliä.

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

14 Ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellä kysytään sitä, onko sellainen kansallinen lainsäädäntö, jossa vaaditaan tietyn kielen käyttämistä elintarvikkeiden merkinnöissä, EY:n perustamissopimuksen 30 artiklan ja direktiivin 14 artiklan vastainen siitä huolimatta, että samanaikaisesti voitaisiin käyttää jotain muuta kieltä.

15 Direktiivin 14 artiklassa käytetty ilmaus "kieli, jota ostaja helposti ymmärtää", ei tarkoita samaa kuin ilmaisut "jäsenvaltion virallinen kieli" tai "alueen kieli". Itse asiassa kyseisen ilmauksen tarkoituksena on paremminkin varmistaa kuluttajan tiedonsaanti kuin vaatia tietyn kielen käyttämistä.

16 Muissa merkintöjä koskevissa yhteisön säännöksissä säädetään sitä vastoin nimenomaisesti velvollisuudesta käyttää sen jäsenvaltion virallista kieltä tai virallisia kieliä, jonka alueella tuotteita markkinoidaan (ks. tämän osalta ihmisille tarkoitettujen lääkkeiden merkinnöistä ja pakkausselosteista 31 päivänä maaliskuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/27/ETY 8 artikla [EYVL L 113, s. 8]).

17 On kuitenkin syytä muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Piageme ym. antamassaan tuomiossa (16 kohta), että jäsenvaltio asettaa direktiivissä säädettyjä edellytyksiä tiukempia vaatimuksia, jos se yhtäältä asettaa ankaramman velvollisuuden kuin velvollisuuden käyttää sellaista kieltä, jota ostaja helposti ymmärtää, eli esimerkiksi velvoittaa käyttämään yksinomaan tietyn kielialueen kieltä, ja toisaalta jättää huomiotta sen mahdollisuuden, että kuluttajan tiedonsaanti varmistetaan muilla toimenpiteillä.

18 Velvollisuus käyttää tiettyä kieltä elintarvikkeen merkinnöissä on myös tiukempi kuin velvollisuus käyttää kieltä, jota ostaja helposti ymmärtää, vaikka samanaikaisesti voitaisiin käyttää myös muita kieliä.

19 Lisäksi perustamissopimuksen 128 tai 129 a artiklassa ei anneta jäsenvaltioille toimivaltaa antaa sellaisia säännöksiä, jotka ovat tiukempia kuin direktiivin säännökset.

20 Edellä esitetyn perusteella ei ole tarpeen tutkia tätä ongelmaa 30 artiklan perusteella.

21 Ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on siten vastattava, että ottaen huomioon direktiivin 14 artiklassa säädetty velvollisuus käyttää kieltä, jota ostaja helposti ymmärtää, tämän artiklan vastaista on se, että jäsenvaltio velvoittaa käyttämään sen alueen valtakieltä, jolla tuotetta myydään, vaikka muun kielen samanaikaista käyttämistä ei kiellettäisikään.

Toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys

22 Toisella ja kolmannella ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa pääasiallisesti tietää, mitä ovat ne seikat, jotka voidaan tai jotka täytyy ottaa huomioon sen arvioimiseksi, täyttävätkö pakolliset merkinnät direktiivin 14 artiklan toisessa kohdassa säädetyt edellytykset. Nämä kaksi ennakkoratkaisukysymystä voidaan tutkia yhdessä.

23 Direktiivin 14 artiklan tarkoituksena on varmistaa se, että kuluttaja voi helposti perehtyä direktiivissä edellytettyihin pakollisiin mainintoihin.

24 Jotta tietojensaantia ja kuluttajansuojaa koskevat vaatimukset täytettäisiin, on välttämätöntä, että kuluttajat voivat perehtyä kaikkiin direktiivissä edellytettyihin pakollisiin mainintoihin milloin tahansa eli ei ainoastaan tuotetta ostettaessa vaan myös sitä kulutettaessa. Tämä koskee erityisesti vähimmäissäilyvyyspäivämäärää ja erityisiä säilytys- ja käyttöolosuhteita.

25 Lisäksi on muistutettava, että elintarvikkeiden ostaja ei ole välttämättä niiden lopullinen kuluttaja.

26 Tämän vuoksi kuluttajansuojaa ei voida taata muilla toimenpiteillä kuin tekemällä mainintoja elintarvikkeen merkintöihin, eli esimerkiksi mittavilla tiedotuskampanjoilla tai antamalla tietoja myyntipaikalla.

27 Kaikki direktiivissä säädetyt pakolliset maininnat on esitettävä elintarvikkeen merkinnöissä sellaisella kielellä, jota ostajat helposti ymmärtävät, tai muulla tavalla, kuten piirroksilla, symboleilla tai piktogrammeilla.

28 Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida jokaisessa yksittäistapauksessa, ovatko merkinnöissä esitetyt seikat sellaisia, että kuluttaja voi saada niiden perusteella täydelliset tiedot direktiivissä säädetyistä pakollisista maininnoista.

29 Kansallisen tuomioistuimen asiana on myöskin arvioida jokaisessa yksittäistapauksessa, ovatko muulla kuin kyseisen jäsenvaltion tai alueen valtakielellä tehdyt pakolliset maininnat sellaisia, että tämän jäsenvaltion tai alueen kuluttajat voivat ymmärtää ne helposti.

30 Tämän osalta merkityksellisinä seikkoina — vaikka ne eivät ole sinänsä määrääviä — voidaan pitää esimerkiksi seuraavia seikkoja: eri kielisten sanojen samankaltaisuus; se, että kyseinen väestö osaa yleisesti useampia kieliä; erityiset seikat kuten mittavat tiedotuskampanjat tai tuotteen laaja jakelualue, kuitenkin sillä edellytyksellä, että on mahdollista todeta, että kuluttaja saa riittävästi tietoa.

31 Toiseen ja kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen on siten vastattava, että kaikki direktiivissä säädetyt pakolliset maininnat on tehtävä elintarvikkeen merkintöihin kielellä, jota kyseisen valtion tai alueen kuluttajat helposti ymmärtävät, tai jollain muulla tavalla, kuten käyttämällä piirroksia, symboleja tai piktogrammeja. Sen arvioimiseksi, ovatko annetut tiedot helposti ymmärrettäviä, on otettava huomioon kaikki kussakin yksittäistapauksessa ilmenneet seikat.

Oikeudenkäyntikulut

32 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Belgian, Kreikan, Ranskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Hof van Beroep te Brusselin 24.2.1994 esittämät kysymykset seuraavasti:

1) Kun otetaan huomioon kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 18 päivänä joulukuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 79/112/ETY 14 artiklassa säädetty velvollisuus käyttää kieltä, jota ostaja helposti ymmärtää, tämän artiklan vastaista on se, että jäsenvaltio velvoittaa käyttämään sen alueen valtakieltä, jolla tuotetta myydään, vaikka muun kielen samanaikaista käyttämistä ei kiellettäisikään.

2) **Kaikki direktiivissä säädetyt pakolliset maininnat on tehtävä elintarvikkeen merkintöihin kielellä, jota kyseisen valtion tai alueen kuluttajat helposti ymmärtävät, tai jollain muulla tavalla, kuten käyttämällä piirroksia, symboleja tai piktogrammeja. Sen arvioimiseksi, ovatko annetut tiedot helposti ymmärrettäviä, on otettava huomioon kaikki kulloisessakin yksittäistapauksessa ilmenneet seikat.**

Edward Moitinho de Almeida Gulmann

Jann Sevón

Julistettiin Luxemburgissa 12 päivänä lokakuuta 1995.

R. Grass

kirjaaja

D. A. O. Edward

viidennen jaoston puheenjohtaja